

**SAARE MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2021. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Kuressaare 2022

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Põhilised tegevussuunad	4
1.1 Koroonaviiruse mõju	5
2. Juhtimine	6
2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud.....	6
2.2 Eelarve	7
2.3 Projektid.....	7
2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng	8
2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest	9
2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused	11
2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised	14
2.4.4 Erialahariduse omandamine	14
2.4.5 Töötajate tunnustamine	15
2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine	15
2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele	16
2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas.....	16
3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine	17
3.1.1 Raamatu komplekteerimine.....	18
3.1.2 Perioodika komplekteerimine	19
3.1.3 Auviste komplekteerimine	19
3.2 inventuurid, mahakandmised	19
4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.....	19
4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine	20
4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused.....	20
4.3 RVL teenindus.....	23
4.4 Laste- ja noorteteenindus	24
4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine	24
4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine.....	24
4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine	24
4.4.4 Laste- ja noorteüritused	24
4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused	25
4.6 Raamatukogu kui kohaliku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond	26

4.6.1 kohalikul tasandil	26
4.6.2 riiklikul tasandil.....	29
4.6.3 rahvusvahelisel tasandil.....	30
4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele	30
4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded.....	31
4.9 Andmebaasid.....	32
5. 2022. aasta tegevused	32
LISA 1. Personali koolitus	34
LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised.....	35
LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid.....	36
LISA 4. Laste ja noorteüritused	37
LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine.....	41

Sissejuhatus

Tabel 1

Maakonna/li nna nimi	Elanike arv (01.12.2 0)	KOV-de arv maakonn as	Üldkasutatav ate raamatukogu de arv	Harukogu de arv	Teenindus punktide arv	Kokku
Saare maakond	33 613	3	4	26	3	30

Üldkasutatavate raamatukogude arv

2021. a lõpus oli Saare maakonnas 30 rahvaraamatukogu, millest 26 olid haruraamatukogud.

1. Põhilised tegevussuunad

- Kvaliteetse raamatukoguteenuse pakkumine elanikkonnale järgides COVID-19 viiruse tõttu kehtestatud nõudeid. Teenuste pakkumisel juhinduti Terviseameti, Eesti Vabariigi valitsuse kriisikomisjoni, Kultuuriministeeriumi ja Saaremaa Vallavalitsuse soovitudest.
- Alates jaanuarist veebis ID-kaardi ja Mobiil-ID-ga keskkogu lugejaks registreerimise võimaluse pakkumine.
- Saaremaa valla külaraamatukogudele tagastuskastide ostmine.
- Teeninduspiirkonna lugejate vajadusi rahuldav ja Kultuuriministeeriumi lepingut järgiv kogude täiendamine.
- Dokumendi „Saare Maakonna Keskraamatukogu kogude komplekteerimise ja säilitamise põhimõtted“ koostamine ja kinnitamine.
- Koos heade koostööpartneritega korraldati ühiseid ettevõtmisi (näitused, üritused, koolitused). Osa kavandatud ettevõtmisi tuli seoses kehtinud olukorraga ära jätta, edasi lükata või korraldada väiksemas mahus ja väiksema osavõtjate hulga.
- Tihenes maaraamatukogude suhtlemine ja koostöö raamatukogudes esinejate (kirjanike jt) valimise ning kutsumise osas.
- Raamatukogud võtsid oma ettevõtmistega varasemast aktiivsemalt osa üle-eestilistest ja -saaremaalistest üritustest (maal elamise päev, rahvamajade päev, muuseumiöö, kohvikutepäev, ETKA Andras sündmus „Õpitund“, „Teeme ära“ talgud, avatud talude päev, „Külla külla“, Saaremaa toidufestival).
- „Lugemisisu“ programmiga jätkamine. Programmiga on liitunud 9 Saare maakonna raamatukogu.
- Saaremaa viikingiaasta tähistamine ning erinevate ettevõtmistega viikingiteema tutvustamine.
- Koostöö jätkamine Ameerika Suursaatkonnaga (kogude täiendamine, üritused, keelekoolitused, näitused, vabatahtlikud).
- Kohapealse raamatukoguhoidjate täiendkoolituse korraldamine, õppe- ja kultuurireis Pärnu-, Viljandi- ja Tartumaale.
- Leisi raamatukogu uute ruumide avamine.

1.1 Koroonaviiruse mõju

TEENUS

Saare maakonna raamatukogud olid füüsiliselt avatud tavapärasel aegadel ning jätkati kõigi olemasolevate teenuste pakkumist, kinni pidades kehtivatest nõuetest (2+2, inimeste hajutus, maski kandmise kohustus töötajatel ja lugejatel, pindade ja käte desinfitseerimine jne). Vaid 11.03.2021 – 11.04.2021 ei olnud lugejatel võimalik ise riulite vahel valikut teha.

Keskkogu lugemissaalid ja internetipunkt 2. korrusel olid aprillis kaks nädalat (mitte järjestikku) suletud, kuna kahe töötaja haigestumise tõttu, pidid teised eneseisolatsioonis olema.

2021. a kasvas raamatukoguhoidjate suhtlemine lugejatega telefoni ja e-kirjade vahendusel. Soovijatele võimaldati raamatuid laenutada kontaktivabalt. Jätkuvalt telliti päris palju raamatuid keskraamatukogu laenutuskappi. Jaanuarikuust alates hakkas keskkogu pakkuma ID-kaardi ja Mobiil-ID-ga lugejaks registreerimise võimalust. Kahjuks kasutati raamatute tagastamiseks väga vähe keskkogu iseteenindusautomaati RITA.

Keskraamatukogu lugejad said ka võimaluse saata (oma kulul) raamatud tagastamiseks kesklinna Omniva ja DPD pakiautomaati, teavitades sellest enne raamatukogu. Jätkuvalt pakuti koduteenindust. Aina enam kasutasid inimesed raamatukogu kodukontori ja kaugtöö kohana.

Uueks populaarseks teenuseks sai koroonapassi koostamine ja printimine ning selle mobiiltelefoni laadimine.

Suuri üritusi raamatukogudes ei toimunud. Pakuti tegevusi väiksematele gruppidele, et riske hajutada.

TARISTU

Juba alates 2020. a sügisest on keskraamatukogus kasutusel Cleveroni pakiautomaadi-tüüpi laenutuskapp. 2021. a detsembris osteti 20 Saaremaa valla maaraamatukogule tagastuskastid. Nende paigaldamine jääb 2022. aastasse.

Raamatukogudesse soetati juurde veebikaameraid ja mikrofonidega kõrvaklappe ning ka muud riistvara (sülearvutid, arvutid, monitorid), et töötajatel oleks võimalik osaleda veebikoolitustel ja –koosolekutel.

EELARVE

Raamatukogude eelarvetes kärpeid ei tehtud.

TÖÖKORRALDUS

Ümberkorraldused ruumides (kaitseklaasid teeninduslettidele, laudade ja istekohtade vähendamine lugemissaalides ning internetipunktis, keskkogus laenutusosakonnast tänase päeva ajalehtede lugemise laua likvideerimine jne) tehti juba 2020. aastal. 2021. säilisid varasemalt tehtud muudatused. Üritustel osalevad inimesed pidid esitama koroonapassi.

Kaugtöö võimalusi kasutati minimaalselt, kuna raamatukoguhoidja töö iseloom nõuab ikka kohalolekut. Lähtudes tööülesannetest oli mõnel keskkogu töötajal võimalik vähesel määral teha tööd kodukontoris (raamatutellimuste esitamine, projektitöö, veebikoolitustel ja

-koosolekutel osalemine jne).

PARIMAD UUED PRAKTIKAD

Koroonaviiruse levikust tulenevateks suurimateks väljakutseteks olid raamatukoguhoidjate hinnangul:

- enda ja teiste tervise hoidmine
- lugejatele selgitamine, miks ei tohi pakkuda teenust endisel viisil (avariilite kasutamise piirang)
- lastelt kehtestatud piirangute täitmise nõudmine
- raamatukogu kasutajatele maski kandmise ja käte desinfitseerimise vajalikkuse selgitamine (siiski vähem, kui 2020. aastal)
- kavandatud ürituste edasilükkumine tulevikku
- inimeste ettevaatlikkus ja pelgus viibida rahvarohkes kohas
- digiteenuste arendamine ja väljapakkumine
- digioskuste õpetamine ja ise juurde õppimine

Raamatukoguteenuse arendamiseks pakkus eri- ja hädaolukord järgmisi võimalusi:

- näitas, et palju saab ära teha ka kontaktivaba ja e-teenuseid kasutades ning need teenused on tulnud, et jääda
- uued ideed digilahenduste kasutamiseks sellises olukorras
- online koolitused ja näitused

Suurimad õppetunnid:

- Vajalik on töötajate valmisolek ja paindlikkus, kiire reageerimine ümberkorraldustele.
- Traditsioonilisi teenuseid tuleb pakkuda uusi lahendusi ja tehnoloogilisi vahendeid kasutades ning pakkuda nende kõrvale uusi, eelkõige e-teenuseid.
- Raamatukogud vajavad kaasaegset IT riist- ja tarkvara.
- Paranes raamatukoguhoidjate tehniliste vahendite kasutamise oskus.
- Pidevalt tuleb täiendada oma digioskusi.
- Oluline on koostöö. Maaraamatukogus ei ole võimalik töötada ilma teistega koostööd tegemata. Olgu see siis vald, kohapealne teenuskeskus, keskraamatukogu või kogukond.
- Igale olukorrale leidub mingi lahendus.
- Kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab.
- Ole hea kuulaja ja anna nõu ainult siis, kui küsitakse. (Tuli arvestada, et elanikkond on kaheks lõhestunud.)

2 Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

01.01.2019 jõustus Saaremaa Vallavalitsuse 04.12.2018 korraldusega kinnitatud Saare Maakonna Keskraamatukogu struktuur ja teenistuskohdade koosseis, mille kohaselt Saaremaa valla 26 külaraamatukogu muudeti Saare Maakonna Keskraamatukogu haruraamatukogudeks. Haruraamatukogudeks saanud raamatukogude nimetused jäid endiseks.

Saare maakonna raamatukoguvõrgus on 4 raamatukogu – Saare Maakonna Keskraamatukogu (sh keskkogu Kuressaare ja 26 haruraamatukogu), Muhu valla 2 raamatukogu (Hellamaa ja Liiva) ning Ruhnu raamatukogu.

Saaremaa valla kolm raamatukoguhoidjat on tööl kahes raamatukogus (Mustjala/Võhma, Eikla/Kaarma, Lümanda/Taritu).

Maakonnas on kolm välisteeninduspunkti – Laimjala, Pihtla ja Sakla raamatukogul.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.20 €	Seisuga 31.12.21 €	Muutus %
Eelarve kokku	1 051 343	1 105 028	+ 5,1%
sh keskraamatukogu	986 200	1 039 176	+ 5,4%
Personalikulu	678 039	681 229	+ 0,5%
sh keskraamatukogu	639 722	643 685	+ 0,6%
Komplekteerimiskulu	226 201	243 312	+ 7,6%
sh KOV-lt	152 642	165 559	+ 8,5%
sh riigilt	71 933	75 047	+ 4,3%
sh Ameerika saatkond	1 626	2 706	+ 66,4%
sh keskraamatukogu	211 356	227 907	+ 7,8%
sh KOV-lt	142 367	154 957	+ 8,8%
sh riigilt	67 363	70 244	+ 4,3%
sh Ameerika saatkond	1 626	2 706	+ 66,4%
Infotehnoloogiakulu	32 189	31 990	- 0,6%
sh keskraamatukogu	28 145	28 673	+ 1,9%

Koolituskulud olid 2021. a maakonnas kokku 12 267 €, sh 11 887 € Saaremaa valla raamatukogudes.

2.3 Projektid

Tabel 3

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Projektitoetused (Ameerika Suursaatkond)	01.01.2021-31.12.2021	6333.00	6333.00

Ameerika Suursaatkonna toetuse eest saime korraldada Ameerika traditsioone tutvustavaid ettevõtmisi, koostada erinevaid näitusi ja väljapanekuid ning lastele läbi viia meisterdamistunde, osta mõningaid IT-vahendeid ning soetada kaks minirobotit robotikaürituste jaoks.

Oli võimalik osta ingliskeelset kirjandust ja tellida perioodikat. Huvi ingliskeelse kirjanduse ja ka õppekirjanduse vastu on suurenenud. Korraldati online inglise keele vestlusklubi (jaanuarist maini igal kolmapäeval).

2021. aasta jooksul oli keskkogu Ameerika nurga juures tegutsemas kaks Fulbrighti stipendiaati USA-st, kes aitasid läbi viia erinevaid üritusi, keelekursusi ja näitusi.

Laimjala raamatukogu ise küll projekte ei koostanud, kuid osales aktiivselt kohalikes projektides „Aitame Laimjala vana bussipeatuse uuele elule“ ja jätkuprojektis „Laimjala muistsed maitsed“.

Projektitoetused on olulised, sest tänu projektidele toimunud ettevõtmistele laieneb raamatukogu kasutajate ja koostööpartnerite ring. Me saame korraldada kohtumisi huvitavate inimestega, tuua raamatukogudesse näitusi, pakkuda võimalusi keeleõppeks ja enesetäiendamiseks ning seeläbi mitmekesistada maakonna kultuuri- ja hariduselu pilti.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

Personali korralduses muudatusi ei olnud. 2021. aastal töötas Saare maakonna rahvaraamatukogudes 48 raamatukoguhoidjat, sh 45 keskkogus (26 haruraamatukogudes ja 19 Kuressaares). Koosseis maakonnas oli 41,7.

Täiskoormusega töötas 2021. a maakonna 48 raamatukoguhoidjast 32, koormusega 0,8 kolm, 0,75 kaks, 0,7 üks, 0,6 üks ja 0,5 koormusega 9 töötajat. Kolmel kahes raamatukogus (Mustjala/Võhma, Eikla/Kaarma ja Lümända/Taritu) töötaval raamatukoguhoidjal on koormus kahe raamatukogu peale kokku 1,0.

Lähtuvalt struktuurimuudatusest koondati 2020. a Laimjala, Mustjala, Pihtla, Tornimäe, Salme ja Valjala teenuskeskuste infospetsialistide töökohad ning senised ülesanded jagati teenuskeskuste juhatajate ja raamatukogude töötajate vahel. Ka 2021. a täitsid eelpool nimetatud raamatukogude töötajad neid ülesandeid.

Omniva lepingulisena pakuvad postiteenuseid 7 külaraamatukogu (Aste, Lümända, Mustjala, Salme, Torgu, Tornimäe ja Valjala).

Raamatukogudes tegutsesid 2021. a ka vabatahtlikud. Eesti Töötukassa suunamisel töötas kaks vabatahtlikku – üks Liiva raamatukogus ja teine Saare Maakonna Keskraamatukogus. Mõlema tööperiood oli kolm kuud.

Lümända raamatukogu vabatahtlik ja Sakla raamatukogu neli vabatahtlikku tulid raamatukokku erinevate tööde tegemiseks appi vajaduse korral mõneks tunniks päevas.

Ameerika Suursaatkonna vahendusel olid keskkogus vabatahtlikena tegevuses kaks Fulbrighti programmi stipendiaati.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

LISA 1

Lisaks keskkogu poolt korraldatud õppepäevadele võtsid maakonna raamatukoguhoidjad osa veel mitmetest teistest igapäevatöök vajalikke erialaseid ja üldkultuurilisi teadmisi pakkunud õppepäevadest. 73% neist (mitte keskkogu poolt korraldatud koolitustest olid) veebikoolitused.

<i>Koolituse teema</i>	<i>Korraldaja</i>	<i>osalejaid</i>
Raamatukogundus, erialateemad		
Aleksander Sibulale pühendatud erialapäev	Tallinna Keskraamatukogu	1
Tulevik on T-kujuline: töö ja kompetentsid 21. sajandi raamatukogus	RR	7
Raamatukoguhoidja õpib, loob ja õpetab	RR	1
Rahvaraamatukogu seaduse muutmise kaasamisüritus	Kultuuriministeerium	6
Rahvusraamatukogu taastulemine	RR	1
Raamatukogude teema-aasta	ERÜ, RR	1
Creativity Lab: Arendusprogramm „21. sajandi raamatukogu“	ERÜ, RR	1
Üleriigilise mõjuga arendusprojektid	RR	3
Infoseminar „Raamatud liikuma“	RR	2
Kasutajakesksed avalikud teenused raamatukogudes	RR	1
Raamatukogude kommunikatsioonikoolitus	Creativity Lab	2
Maaraamatukogude 30. suveseminar Hiiumaal	ERÜ	4
XXI maaraamatukoguhoidja päev Valgas	ERÜ, Valga Keskraamatukogu	3
ERÜ aastakoosolek	ERÜ	6
Infopädevus		
Infootsing raamatukogutöötajatele	RR	2
Infoühiskond, eetika ja vastutus (turvalise interneti päev)	Lastekaitse Liit, Tallinna Tehnikaülikool, Harno	2
Tervist toetavad e-teenused	ERÜ, Tallinna Keskraamatukogu	3
e-raamatukogud	Tallinna Keskraamatukogu	6
Plakatite kujundamine tasuta veebikeskkondades	Tallinna Keskraamatukogu, ERÜ	5
Infokirjaoskus meditsiinis	SA TÜ Kliinikum	1
Eduka veebipoe loomine. Koolitusprogramm „Õpi koos Google`ga“	Google	1
Kuidas Google My Business ettevõtte jaoks tööle panna? Koolitusprogramm „Õpi koos Google`ga“	Google	1
Digitarkus	TTÜ	1
Kübertarkus	TTÜ	1
Disinformation, Misinformation and Fake	News University of Michigan, coursera.org	1
Keel ja kirjandus		
Eesti perekonnanime ajalugu	Eesti Keele Instituut	1

Eesti perkonnanimede käänamine	Eesti Keele Insituut	1
Kirjanduslik kolmapäev. Helju Rebane	Eesti Kirjanike Liit	1
Emakeelepäeva konverents „Eesti keele elujõust“	RR	1
Argument juhi tööriistana	SpeakSmart OÜ	2
Kuidas oma sõnumit selgelt edasi anda?	SpeakSmart OÜ	2
Rahva Raamatu kliendipäev	Rahva Raamat	1
Lastetöö, lastekirjandus		
Kohtumised karakteriga lastekirjanduses. Algupärase lastekirjanduse päev	Tartu Linnaraamatukogu	4
Lastekirjanduse aastakoosolek	Eesti Lastekirjanduse Keskus	5
Lasteraamatukoguhoidjate õppepäev	Eesti Lastekirjanduse Keskus	1
Laps kirjanduses 9. Laps ja keskkond	Eesti Lastekirjanduse Keskus	2
Noortekirjanduse päev. Noor loeb	Tallinna Keskraamatukogu, Eesti Noortekirjanduse Ühing	2
Digitoremaid lugemisvõimalusi lastele	Eesti Lastekirjanduse Keskus	4
Lugemisisu stardikoolitus	Eesti Lastekirjanduse Keskus	5
Mina loen, aga sina?	Tallinna Keskraamatukogu	1
Trükised		
Trükiste kujundamine ja küljendamine	Kuressaare Ametikool	1
Säilitusalane seminar	RR	1
Raamatu teekond: loogeldes loojangu poole	RR	1
Psühholoogia		
Lapse/teismelise stressi ja depressiooni märkamine ning nendega toimetuleku toetamine	Kuressaare Rahvaülikool	1
Lapse enesehinnangu toetamine ja õppima innustamine	Kuressaare Rahvaülikool	1
Kuidas teie lapsel päriselt läheb?	Kuressaare Rahvaülikool	1
Kuidas töötab laste ja noorte psüühika?	Kuressaare Rahvaülikool	1
Päev iseendale	Edu Akadeemia	1
Kuidas kasutada oma aju loovuse algoritme	Edu Akadeemia	2
Kultuur, pärandkultuur, käsitöö, mäluasutused		
XXIII Eesti mäluasutuste talveseminar	Tartu Ülikooli Raamatukogu	5
Kuidas tähistati muiste jõule Ida-Saaremaal	Tornimäe rahvamaja	1
Keraamika õpituba	Maal elamise päeva meeskond	1
Küünlalaterna valmistamise õpituba	Maal elamise päeva meeskond	1
Haridus, täiskasvanuharidus		
Hariduskonverents	Saaremaa Gümnaasium	1
Kas vanemaealiste arendamine on hobi või amet?	Tallinna Ülikool, Sotsiaalministeerium	2
ETKA Andras raamatukoguhoidjate nõupidamine	ETKA Andras	1
Turism, kogukond		
Kogukonna roll ja võimalused kohalikus omavalitsuses	Eesti Kodukant	1
Kogukonna taastuvenergeetika	Energiaühistu, Saaremaa Vallavalitsus	1

Kas oma juurte eest saab põgeneda?	Kärdla Linnaraamatukogu	1
Saaremaa kogukonna kõnelused	Saaremaa Vallavalitsus	1
Turismiasjaliste õppereis	SA Saaremaa Turism	1
Eesti Saarte Kogu Kõinastul	Eesti Saarte Kogu	1
Seadusandlus, juhtimine		
Isikuandmete kaitse seadusest raamatukogudele. Algajatele	RR	1
Isikuandmete kaitse seadusest raamatukogudele. Edasijõudnutele	RR	1
Isikuandmete kaitse. Andmekaitseeadus	Muhu Vallavalitsus	1
Töötajate isikuandmete töötlemine	Koiv Invest OÜ	1
Riskianalüüs	Koiv Invest OÜ	1
Tööohutuse ja töötervishoiu TREFF	Koiv Invest OÜ	1
Riskianalüüsi veebiseminar	areng.ee VITS	1
Kuidas saan tööandjana oma töötajat tema arengus ja tööl püsimisel toetada?	Eesti Töötukassa	1
Terviseprobleemidega töötaja toetamise võimalused	Eesti Töötukassa	1
Uued võimalused töötajate koolitamiseks	Eesti Töötukassa	1
Muud koolitused		
Rahatargalt investeerimise ja pensionini	Kuressaare Rahvaülikool	1
Projektipõhine rahastamine ja projektitöö	TÜ	1
Rahvaloenduse infotund raamatukoguhoidjatele	Statistikaamet	7
Tuleohutuskoolitus	Muhu lasteaed	1
Liikluskoolitus vähekaitstud liiklejale	Leader Saaremaa, Transpordiamet	1

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Saare Maakonna Keskraamatukogu korraldas maakonna raamatukoguhoidjatele viis koolituspäeva, millest kaks olid veebikoolitused. Toimus kaks õppesõitu.

Zoomi kasutamise oskuste õppimine veebikoolitusena oli paras väljakutse, kuid saime hakkama. Töölaseid küsimusi arutati aasta jooksul Zoomis neljal korral.

Maakonnasiseste koolituspäevade kavandamisel arvestati nii raamatukoguhoidja kutsestandardi kompetentsinõuete kui ka raamatukoguhoidjate koolitussoovidega. Õppepäevad andsid teadmisi, mida raamatukogude igapäevatoos praktikasse rakendada nii lugeja- ja infoteeninduses kui kogude kujundamisel ning oskusi, kuidas veelgi paremini kõige uuega kaasa minna ja oma töös kasutada.

Koostöös ETKA Andrasega korraldatud õppepäeval osales kaks raamatukoguhoidjat Hiiumaalt. Lastetöö ja lastekirjanduse seminaripäeval jagasid oma teadmisi ja kogemusi ning tutvustasid lastekirjandust kolleegid Haapsalust.

Keskkoogu poolt pakutud õppepäevade teemade ja korraldusega olid raamatukoguhoidjad väga rahul. Koolituspäevi hinnati asjakohasteks, harivateks ja sisukateks. Lisaks teadmiste ja uute

ideede saamisele peetakse väga vajalikuks ka koolituspäevadel kolleegidega kokkusaamist, suhtlemist ja kogemuste vahetamist. Oluliseks peetakse, et lektoreid kutsutaks kohapeale ning koolitused toimuksid Kuressaares.

Ka õppereisid on saanud alati väga positiivset tagasisidet. Arvamus Tagaranna väljasõidu kohta: „Tõeliselt hea meel on meil väljasõitude üle. Tagaranna kirjanduspäev – milline tore küla, ilus ilm, huvitav kava ja võrratud esinejad. Kiitus korraldajatele!“

Pikem õppreis toimus Pärnu-, Viljandi- ja Tartumaale. Külastasime Tartu Ülikooli Raamatukogu, Rahvusarhiivi Noora, Viljandi Linnaraamatukogu, Halliste ja Nuija raamatukogu, Pärnu Keskraamatukogu, Sindi ja Paikuse raamatukogu.

Silmaringi avardavad ja uusi teadmisi andvad olid ka õppereisi käigus toimunud ekskursioon Ugala teatris ning Koidula Muuseumi külastus.

Kohtumised kolleegidega on inspireerivad. Saab häid ideid ning vaatad oma raamatukogu ka pärast värskema pilguga.

Koolitusteemade- ja vajaduste kohta annavad raamatukoguhoidjad infot tavaliselt aastaaruandes, kuid vahel ka jooksvalt ettepanekuid tehes. Koolitussoovid edaspidiseks: virtuaalnäituste, -koolituste ja -ürituste korraldamine, IT-alased koolitused, Riksi võimalused, digifotograafia, pilditöötlus, autoriõigus, sotsiaalmeedia, sotsiaalmeedia turundus, uued suunad raamatukogunduses, seadusandlus, kultuuripoliitika, kirjandusalased loengud, uudiskirjandus, kohtumised kirjanikega, ürituste (sh lasteürituste) korraldamine, suhtlemine raske kliendiga, kodukoha pärimuse uurimine ja talletamine. Oodatud on õppereisid nii kodusaares kui ka mandri ja teiste riikide raamatukogudesse.

Tabel 4

Koolituse aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/kestus	Raamatukoguhoidjate arv/ KOV-de arv	Eelarve/Koolituseks kulutatud summa
12.04.21	Zoomi võimalused tööprotsessides (veebis)	Kuressaare Rahvaülikool Jürje Koert	4 tundi	14/2	750.00
13.04.21	Zoomi võimalused tööprotsessides (veebis)	Kuressaare Rahvaülikool Jürje Koert	4 tundi	18/2	
14.06.21	Meedia – kas sõber	Märt Treier	5 tundi	35/2	1600.00

	või vaenlane?				
21.10.21	Piirkondlik seminar raamatukoguhoidjatele koostöös ETKA-ga Andras Elukestva õppe edendamise koostöös raamatukogudega Töötukassa tegevused täiskasvanute õppimisvõimaluste arendamiseks Kuidas ebakindlatel ja muutuvatel aegadel säilenõtkeda?	Monica Marfeldt Ursula Rahnik Ave Eero	6 tundi	44/3	108.00
17.11.21	Kellele see raamat on? Mis osas saab lasteaed toetuda raamatukogule?	Krista Kumberg Jaanus Kõuts	4 tundi	2/37	1026.00
Väljasõidud					

12.07.21	Tagaranna 3. kirjandus- päev	Maimu Berg, Julia Laffran- que, Anne Trei, Mehis Tulk, Mudlum, Katrin Pauts, Andres Raag, Mihkel Kaevats, Jürgen Rooste jt	8 tundi	2/14	200.00
28.- 30.09.21	Õppereis Pärnu- Viljandi- Tartu	Rahvus- arhiiv Noora, TÜ Raamatu- kogu, Vil- jandi Linnaraa- matukogu, Ugala, Pärnu Keskraa- matukogu	24 tundi	2/34	5000.00

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

LISA 2

Seoses COVID-19 tõttu kogunemistele kehtestatud piirangutele oli 2021. a raamatukoguhoidjate avalikke esinemisi vaid mõned.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Maakonna 48 raamatukoguhoidjast 26-l on kõrgharidus (sh raamatukogunduslik kõrgharidus 17 töötajal). Keskhariidusega raamatukoguhoidjaid on maakonnas 22 (sh raamatukogunduslik 6 töötajal).

Kutsekvalifikatsiooni tunnistus on omistatud 31 maakonna raamatukoguhoidjale.

Eikla/Kaarma raamatukogu juhataja jätkas õpinguid Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppes infokorralduse erialal (2. kursus).

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Aive Sepp (Laimjala) – Saare maakonna parim maaraamatukoguhoidja 2021, ERÜ auhinna „Aasta maaraamatukoguhoidja 2021“ nominent, Saare Maakonna Keskraamatukogu tänukiri, Saaremaa Vallavalitsuse tänukiri, Laimjala piirkonna „Aasta tegija 2021“

Rita Lauge (Tornimäe) – ERÜ auhinna „Aasta lasteraamatukoguhoidja 2021“ nominent, Saare Maakonna Keskraamatukogu tänukiri, Saaremaa Vallavalitsuse tänukiri

Ülle Maimann (Kärla) – Kärla Põhikooli tänukiri

Urve Vakker (Lümanda/Taritu) – Lümanda Põhikooli tänukiri

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

LISA 3

Saare maakonna 3 raamatukogu asuvad koolihoones, 9 raamatukogu ühes majas rahvamaja ja 2 lasteaiaga. 14 raamatukogu majanaabriteks on erinevad asutused ja ettevõtted (teenuskeskused, külakeskus, spordiselts, põllumajandusühistu, tööõppekeskus jne). Omaette hoones on Mustja raamatukogu ning Pärsama raamatukogu asub kortermaja 3-toalises korteris.

Leisi raamatukogu vahetas asukohta Leisi kooli hoones ning sai oma käsutusse värskest remonditud ruumid.

Remondivajadus on järgmistel raamatukogudel:

- Abruca raamatukogu – seinte soojustamine, välisseinte värvimine, põranda lihvimine ja lakkimine
- Hellamaa – täielik renoveerimine ja soojustamine
- Laimjala raamatukogu – kaheksa akna vahetus, põranda remont
- Liiva raamatukogu – seinapragude parandamine ja seinte värvimine
- Orissaare – lugemistoa põranda ja lugemistoa ning kabineti seinte pragude parandamine, hoidla remont
- Pärsama raamatukogu – tuleohutusnõuetele vastavate uste paigaldamine
- Randvere raamatukogu – sanitaarremont, WC remont, põranda lihvimine ja lakkimine
- Sakla raamatukogu – sanitaarremont, värvimistööd (siseuksed, ahju ümbrus)
- Tagavere raamatukogu – põrandate remont, seinte krohviparandused ja värvimine, lugemistoa akna vahetamine
- Taritu raamatukogu – sanitaarremont, aknalaudade ja uste värvimine
- Tornimäe raamatukogu – sanitaarremont, valgustuse väljavahetamine, küttesüsteemi paremaks muutmine

Saare Maakonna Keskraamatukogu Raamatukogu ruumid (Tallinna 6, Kuressaare) on kasutusel 2002. aastast. Raamatukogu vajab sanitaarremonti. Ruumide seinad on kulunud, seintes praod jne.

Lugemissaali lagi laseb vihmadega mitmest kohast läbi. Vaja on leida lahendus lugemissaali katuseaknale. Sealt tuleb palju külma õhku, kuna katuseakna tihendid on ilmselt oma aja ära elanud. Töötajad on leti taga pidevalt tõmbetuules.

Komplekteerimisosakonna metalluks (kauba vastuvõtmiseks) tuleb ära vahetada. Lukk ei tööta korralikult ja uks on väändunud. Töötajatel on väga raske seda lukustada. Ka siseukse lukk vajab vahetust.

Keskkogus on vaja teha ka elektritöid. 2021. a vähesel määral valgusteid vahetati, kuid sellega on vaja jätkata. Riiulite valgustid ei tööta normaalselt, lambid põlevad väga kiiresti läbi. Üldvalgustid aga on nii valedel kohtadel, et ei oma efekti ja raamatuid otsida on liiga pime.

Suured probleemid on keskkogu kütte- ja ventilatsiooniga. Vaja on üle vaadata ja korda seada reguleerimisvõimalused, et raamatukogu ruumides oleks normaalne temperatuur ja jätkuks õhku. Eriti suveajal on nii lugejatele kui töötajatele tõeliseks katsumuseks kuumus ja õhupuudus, kuna raamatukogu ruumides puuduvad konditsioneerid. Seetõttu on vaja leida lahendusi sellise olukorra muutmiseks.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele

Esimesel korrusel asuvasse külaraamatukogudesse on kergema liikumispuudega inimestel ligipääs (vähemalt koos abistajaga) olemas.

Teisel korrusel asuvasse maaraamatukogudesse on liikumispuudega inimestel sisenemine raskendatud. Selliseid raamatukogusid on praegu maakonnas 4 (Kaali, Pärsama, Tagavere, Tornimäe) ning 1,5 korrusel asuv Kaarma raamatukogu.

Iseseisva sissepääsu võimalus erivajadustega inimesele on 14 maakonna külaraamatukogul, sh 12 Saaremaa valla ja kahel Muhu valla raamatukogul.

Kaldteed saab kasutada 11 maaraamatukokku sisenemiseks ja ilma lävepakuta sissepääs on kolmes raamatukogus.

Keskraamatukogu külastamine on liikumispuudega ja ka ratastooliga inimesel võimalik. Olemas on lift ja invatualetid mõlemal korrusel.

Mustjala raamatukogu trepile paigaldati käsipuu. Seoses uutesse ruumidesse kolimisega sai Leisi raamatukogu 2021. a kaldtee.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Arvutitöökohti on maakonna raamatukogudes kokku 113, millest 64 arvutit kasutajate ja 49 raamatukogutöötajate käsutuses.

Saare maakonnas on avalik WiFi võrk 29 raamatukogus, puudub Kaarma raamatukogus.

Saaremaa valla raamatukogudesse (keskkogu koos harukogudega) osteti 2021. a kokku: 1 sülearvuti, 2 projektorit, ekraan, tšekiprinter, 2 vöötkoodilugejat, 18 kõrvaklapid, kõlarid, 15 kaamerat, 2 arvuti kõvaketast, serveri tarkvara ja 7 Office litsentsi.

Saaremaa Vallavalitsuse ühishanke kaudu renditi OÜ-lt Green IT ja Telia keskraamatukogu tarvis kokku 7 arvutit, 14 kuvarit, 2 sülearvutikomplekti (arvuti + dokk). Rendiaeg on 4 aastat.

Juba 2020. võttis keskraamatukogu kasutusele AS Cleveroni pakiautomaadi-tüüpi laenutuskapi, Riksi iseteenindusautomaadi Rita ning mobiiliäpi m-Riks. 2021. a alguses hakati pakkuma ID-kaardi ja Mobiil-ID-ga lugejaks registreerimise võimalust veebis.

Uudsete lahenduste kasutuselevõtt ja käivitamine toimus väga heas koostöös OÜ-ga Deltmar ja Meelis Lilbokiga. Saaremaa vallavalitsuse IT teenistus on suureks abiks IT hangete ja muude IT-alaste küsimuste lahendamisel, milles meil pädevus puudub. Ka on IT osakond varustanud raamatukogusid kasutatud arvutitega ja vahetatud on arvutite kõvakettaid.

Saare Maakonna Keskraamatukogu sõlmis EENet-iga teenuslepingud maaraamatukogude interneti püsiühenduse kiiremaks ja stabiilsemaks muutmiseks.

3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Komplekteerimispõhimõtted 2021. aastal ei muutunud.

28.06.2021 kinnitati „Saare Maakonna Keskraamatukogu kogude komplekteerimise ja säilitamise põhimõtted“, mis sisaldab võrreldes eelmise dokumendiga mõningaid uusi peatükke. Olulisim neist on neljas – „Saaremaa Vallavalitsuse toetuse kasutamine komplekteerimiseks Saaremaa valla külaraamatukogudele. Rahastusmudel“.

Haldusreformi käigus valdade ühinemise aegu olid raamatukogudel kohalike omavalitsuste poolt teavikute soetamiseks kinnitatud summad väga erinevad. Nüüdses ühtses Saaremaa vallas oli vaja omavalitsuse teavikute rahaeralduse osas muutust. Sel teemal toimusid maaraamatukoguhoidjate põhjalikud ja tulised arutelud, mille tulemusena töötati üheskoos välja baassummad ja lepitati kokku sisendid, mida kohaliku omavalitsuse raha jagamisel arvestada (teeninduspiirkonna elanike arv, lugejate arv, lasteaia ja kooli olemasolu, muud erisused). Saaremaa vallavalitsuse poolt eraldatud teavikute raha jagamine 2022. aastaks toimub kinnitatud mudeli järgi.

Kõik maakonna rahvaraamatukogud komplekteerivad oma kogud keskraamatukogu kaudu. Raamatute tellimuste täitmine, kohalevedu Kuressaarde ning maaraamatukogudesse toimetamine toimub kiiresti ja tõrgeteta.

Külaraamatukogud saavad keskkogust tellimislehed tavaliselt 1-5 korda nädalas, mille põhjal teevad oma valikud ise, lähtudes oma rahalistest võimalustest ning arvestades oma raamatukogu teeninduspiirkonna eripära (kooli või lasteaia olemasolu, piirkonnas asuvad asutused, suvitajate soovid jne).

Keskraamatukogu koostab külaraamatukogude tellimuste alusel iga nädal koondtellimused, olles võrrelnud kolme hulgilao vahel hindu. Tellimused tehakse hulgiladudest (Apollo, Rahva Raamat ja Raamatu Kodu) ja otsetellimused kirjastustest (Varrak, Ersen) ning kirjanikelt. Vormistades maakonna tellimuse hulgikliendina jõuavad teavikud raamatukogudesse oluliselt soodsamate hindadega. Hulgilad on kehtestanud ka tellimuse maksumuse, millest alates saatekulu ei lisandu.

Teavikute saabumine Kuressaarde toimus tavaliselt tarnijate kulul, enamasti 3-5 korda nädalas. Peamised tarnijad olid Rahva Raamat, Apollo, Raamatu Kodu, Varrak ja Ersen.

Vajadusel tõi raamatupakid Tallinnast ära Saaremaa Vallavalitsuse auto või tellisime majandusvedude teenust AS-lt Tehtal. Tavaliselt ühildati teavikute transport näituste vms Tallinnast toomise või sinna tagasi viimisega.

Saare Maakonna Keskraamatukogu komplekteerib, arvestab ja töötleb teavikuid, peab arvestust komplekteerimissummade üle, koostab saatelehed ja pakib teavikud transpordiks külaraamatukogudesse. Raamatupakkide toimetamise reeglina kaks korda kuus – mõnel kuul ka sagedamini – külaraamatukokku organiseerivad külaraamatukogude juhatajad ise. Maaraamatukogud kasutavad ka keskkogu laenutuskappi, et oma raamatupakk vajadusel kätte saada keskkogu lahtiolekuajast olenemata. 2021. aastal läksid raamatupakid külaraamatukogudesse 21 korral. Keskraamatukogu peamaja lugejateni jõuavad uued raamatud komplekteerimisosakonnast igal tööpäeval.

Teavikute pidev järelkomplekteerimine maakonna külaraamatukogudele toimub paralleelselt jooksva komplekteerimisega.

Saaremaa vald andis teavikute soetamiseks elaniku kohta 3,76 € (2020 – 3,45 €), Muhu vald 3,09 € (2020 – 3,01 €) ja Ruhnu vald 15,37 € (2020 – 13,82 €).

USA saatkonna toetus keskraamatukogu Ameerika teabepunktile teavikute ostmiseks oli 2706 € (2020–1626 €).

Suurimad annetajad olid Eesti Hoiuraamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Keskus, Kultuuriministeerium ja kohalikud elanikud.

Kogude keskmine ringlus maakonnas oli 2021. aastal 0,7 nagu eelmiselgi aastal.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Kogude täiendamisel oli endiselt esikohal Eesti autorite ja Eesti kohta ilmuva kirjanduse, samuti lastekirjanduse ning oma piirkonna kodulooliste trükiste soetamine. Olulisel kohal oli ka teatmeteoste ja teadmiskirjanduse ning väärt tõlkekirjanduse tellimine.

Raamatute ostuks kulutatud summa maakonnas tervikuna oli 7,4% suurem, kui eelmisel aastal. Raamatuostude osakaal kogu komplekteerimissummast jäi praktiliselt samaks. 2021. a osteti raamatuid maakonnas kokku 199 667 euro eest, mis on 82,1% kogu komplekteerimissummast, 2020. a oli see 82,2% kogu komplekteerimissummast.

Ostetud raamatu keskmiseks hinnaks kujunes 2021. aastal maakonnas 13,67 eurot (2020 - 12,43 eurot). Komplekteeriti ainult trükitud raamatuid.

2021. a tuli Saare maakonna raamatukogudesse raamatuid juurde 16243 eksemplari, mis on 382 eksemplari rohkem kui eelmisel aastal. Juurdetulnud eksemplaridest olid 14811 ostud (2020 – 13798) ja 1432 annetused (2020 – 2063). Annetused moodustasid 2021. a lisandunud eksemplaridest 8,8%. Aasta varem oli annetuste protsent 13.

Võõrkeelseid raamatuid lisandus 193 (2020 – 259). Ameerika saatkonna toetusega osteti keskkokku 110 ingliskeelset raamatut, sh ilukirjandus ning enamasti turismi, majandust, äri, poliitikat, psühholoogiat, keeleõpet ja turundust käsitlevad teosed.

Maakonda juurdetulnud raamatutest 11784 eksemplari (2020 – 11167), s.o 72,6% oli ilukirjandus (2020 – 70,4%).

Saare Maakonna Keskraamatukogu peamajja Kuressaares lisandus 4701 eksemplari (2020 – 4410). Sellest 4454 eksemplari olid ostud (2020 – 4136) ja 247 eksemplari annetused (2020 –

274). Juurdetulnud raamatutest 56,6% olid ilukirjanduslikud teosed (2020 – 56,8%). Nimetusi lisandus 2755.

Keskraamatukokku Kuressaares osteti iga nimetust raamatuid keskmiselt 2 eksemplari. Väga nõutud ja populaarseid ilukirjanduslikke teoseid vahel kuni 5 eksemplari ja vajadusel enamgi.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Maakonnas tervikuna telliti perioodikat 42 546 euro eest (2020 – 39 122), mis moodustas kogu komplekteerimissummast 17,5% (2020 – 17,3%).

Saare maakonna raamatukogudele riigilt kogude komplekteerimiseks saadud toetusest (75 047 eurot) kasutati kultuuriperioodika tellimiseks 3152 eurot.

Kogu Saaremaa valla raamatukogude perioodika telliti 2021. aastal keskkogu vahendusel, arvestades haruraamatukogude soove.

Ameerika saatkonna toetusega osteti keskkokku 7 nimetust ingliskeelseid ajakirju (sh majandust, poliitikat, aiandust, ettevõtlust, ilu ja moodi käsitlevad ajakirjad).

Keskkogus Kuressaares oli võimalik lugeda 128 nimetust ajakirju ja 21 nimetust ajalehti.

Maaraamatukogudesse oli tellitud 2-34 nimetust ajakirju ja 1-13 nimetust ajalehti. Ruhnu raamatukogu ajalehti ei tellinud, sest transpordiolukorrast tingituna jõuaksid need saarele hilinemisega ning seetõttu ei pakuks ka inimestele enam huvi.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviste ostud maakonnas (227 euro eest) moodustasid kogu maakonna komplekteerimissummast 0,1% nagu varasemalgi aastal.

Auviseid tuli maakonna raamatukogudesse juurde 66 (2020 –121), millest 37 olid ostud (2020 – 35) ja 29 annetused (2020 – 86). Raamatukogude kasutajate huvi auviste vastu on väike ning seetõttu on nende komplekteerimine ka vähenenud.

Muid teavikuid lisandus maakonna raamatukogudesse 75 (2020 –94), millest 72 olid ostud. Valdavalt on need erinevad lauamängud, mis viimasel ajal on raamatukogude küllastajate hulgas osutunud väga populaarseks.

3.2 inventuurid, mahakandmised

Maakonna raamatukogude kogudest kustutati 11153 raamatut (2020 – 33025), 350 ajakirja aastakäiku (2020 – 399), 18 auvist (2020 –223) ja 4 muud teavikut (2020 – 22).

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Raamatukogud jätkasid põhiteenuste pakkumist. Eelmisel aastal seoses koroonaviirusega kasutusele võetud ja pakutud võimalused (kontaktivaba laenutus, koduteenindus, laenutuskapp, e-Riks, lugejate poolt raamatute tagastamiseks nende saatmine Kuressaare kesklinna Omniva

ja DPD pakiautomaati) jätkusid ka 2021. aastal. Jaanuarist alates sai keskkogu lugejaks registreerida veebis ID-kaardi ja Mobiil-ID-ga.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Saaremaa rahvaraamatukogudes on tagatud elanikele juurdepääs avalikule teabele. Kasutajate käsutuses on 64 arvutit, sh Kuressaares 16 arvutit. WIFI leviala ei ole ühes maaraamatukogus.

22 maaraamatukogus on AIP-i külastamine vähenenud, kahes maaraamatukogus jäänud samale tasemele ning neljas maaraamatukogus on külastuste arv kasvanud.

2021. aastal oli keskraamatukogu internetipunkti külastusi Kuressaares 5020, mis on 33,7% vähem kui eelmisel aastal. Põhjuseks internetipunkti sulgemine töötajate haiguse ajal ning hajutatuse ja 2+2 reeglite järgimine, mille tõttu oli võimalik keskkogu internetipunkti 10 arvutist kasutajate käsutuses hoida vaid nelja arvutit.

Külastajate koosseis ja eesmärk, miks AIP-i külastatakse, on jäänud samaks. Peamised külastajad on keskealised töötud, vanemad inimesed, kes tihti vajavad abi internetis toimingute tegemisel ning lapsed, kes veedavad vaba aega. Elavam on internetipunktide külastamine suvekuudel, kui Saaremaad külastavad turistid ja puhkajad.

Internetipunktide kasutajad külastasid põhiliselt internetipanka, sotsiaalmeedia kanaleid, infoportaale, ajalehtede võrguväljaannete lehekülgi, osteti praami- ja lennupileteid, otsiti infot vaatamisväärsuste kohta, digiallkirjastati dokumente jne. Raamatukogu arvuteid kasutatakse ka siis, kui on vaja midagi välja printida.

2021. a külastati AIP-sid palju COVID-19 tõendite tõttu. Raamatukoguhoidjad tutvustasid digilugu.ee ja õpetasid ning pakkusid kasutajatele võimalust ise rohkem selle portaaliga tutvuda ning tõendit koostada ja alla laadida. Siiski kasutasid seda võimalust vähesed. 96% maaraamatukogudes ja 90% keskraamatukogus (Kuressaares) prinditud ja allalaaditud tõenditest koostasid raamatukoguhoidjad.

Aasta lõpus täideti AIP-des aktiivselt rahvaloenduse e-küsimustikku. Jätakuvalt kasutati AIP-i arvuteid kaugtöö tegemiseks.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte

Väliteeninduspunktid on kolmel külaraamatukogul – Laimjala, Pihtla ja Sakla. Laimjala teeninduspunktis Saarekülas ja Sakla teeninduspunktis Kallemäe koolis on võimalik lugemisvara laenutada neljapäeviti. Pihtla raamatukogu Pihtla Lasteaed-Algkooli teeninduspunktis 2021. a koroonaviiruse tõttu laenutustegevust ei toimunud.

Koduteenindust pakkusid keskkogu ja 17 maaraamatukogu.

Omniva postipunktid on 7 külaraamatukogus (Aste, Lümända, Mustjala, Salme, Torgu, Tornimäe ja Valjala). Keskmiselt külastavad postiteenuste tõttu raamatukogusid 1–15 klienti päevas ning neile osutatakse keskmiselt ka 1–15 teenust päevas.

Keskkogu lugejad saavad kasutada raamatute tagastuskasti ja raamatukappi. Mõlemad on lugejate poolt omaks võetud. 2021. oli 1937 raamatukapi laenutust.

Tagastuskastid on olemas 25 maaraamatukogul. Kuna 20 maaraamatukogule saabusid kastid päris detsembri lõpus, siis lükkus nende paigaldamine 2022. aastasse.

Kasvanud on suhtlus lugejatega telefoni ja meili teel. Jätkuvalt olid raamatukogud kodukontori ja kaugtöö tegemise kohad.

2021. a natuke leevendunud koroonapiirangud andsid rohkem võimalusi raamatukoguteenuste kasutamiseks. See kajastub ka arvnäitajates, mis kasvasid võrreldes eelmise aastaga.

Maakonnas tervikuna:

- raamatukogude registreeritud kasutajate hulk kasvas 23 inimese võrra
- külastusi oli rohkem 2% ja kojulaenutuste kasv oli 8,4%
- külastusi elaniku kohta oli 4,8 (2020 – 4,7)
- laenutusi elaniku kohta 8,6 (2020 – 8,2)
- laenamissagedus 25,1 (2020 – 24)

Kasutajate arvust olid 22,2% lapsed (2020 – 23,5%). Nagu eelmiselgi aastal, oli 34,2% Saare maakonna elanikest raamatukogude registreeritud kasutajad.

Kõigist laentustest 84,7% olid kojulaenutused (2020 – 82,1%).

- Maakonna raamatukogude kojulaenutustest 83,1% olid raamatud (2020 – 82,8%), perioodika 16,6% (2020 – 17%) ja 0,2% auvised nagu varasemalgi aastal.
- Ilukirjanduse osakaal maakonna kojulaenutuste hulgas oli 75,2% (2020 – 74,9%).
- Kojulaenutustest moodustas võõrkeelne kirjandus 0,7% (2020 – 0,8%).

Tabel 5

Raamatu- kogu	Lugejad 2020	Lugejad 2021	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	11484	11507	+23
Sh keskk	10859	10829	-30

Raamatu- kogu	Külastused 2020	Külastused 2021	Muutus (+-)	Virtuaal- külast. 2020	Virtuaal- külast. 2021	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	157407	160492	+3085	74959	282913	+207954
Sh keskk	148861	151567	+2706	74959	282913	+207954

Raamatu- kogu	Laenu-d 2020	Laenu-d 2021	Muutus (+-)	Päringud* 2020	Päringud* 2021	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	275159	289034	+13875	4564	5114	+550
Sh keskk	261527	273190	+11663	4428	4971	+543

Tabelis toodud laenutused sisaldavad kõiki laenutusi, sh ka kohalikes laenutusi.

Enim laenutatud raamatud maaraamatukogudes 2021. a

“Kus laulavad langustid”	Owens, Delia	260
“Kui vanad naised armuvad III. Matilda”	Kassikäpp, Leelo	238
“Ringmängulaulud”	Tohvri, Erik	181
“Väike nurgapood”	May, Nicola	179
“Teine viiul”	Lember, Ira	174
“Ööliblikatants”	Pets, Helju	172
“Väike nurgapood. Taaskohtumine”	May, Nicola	171
“Saatuslik ratsukäik”	Tuule, Eet	164
“Väike nurgapood. Kingitus”	May, Nicola	164
“Armastatu viimane kiri”	Moyes, Jojo	161

Enim laenutatud raamatud keskkogus Kuressaares 2021. a

“Kus laulavad langustid”	Owens, Delia	141
“Pal-tänava poised”	Molnar, Ferenc	108
“Tobias ja teine B”	Raud, Piret	96
“Minu Viljandi - tagasi alguses”	Petrone, Justin	88
“Minu Kuressaare - uhkelt iseseisev”	Pesti, Mele	83
“Mitte ainult minu tädi Ellen”	Mudlum	82
“Rehepapp, ehk, November”	Kivirähk, Andrus	81
“Käru-Kaarel”	Kass, Kristiina	78
“Varastatud oranž jalgratas”	Keränen, Mika	71
“Päikeseõde 6 - Elektra lugu”	Riley, Lucinda	71

Kogudest leiavad kasutamist eelkõige uuemad raamatud. Eriti nõutud on erinevates meediaväljaannetes tutvustatud teosed. Ka kirjanikega kohtumised ning autorite esinemine meedias tõstab kohe huvi nende loomingu vastu.

Kasutajate lugemiseelistused ilukirjanduse osas on jäänud samaks. Endiselt pakuvad huvi krimi- ja põnevusromaanid, ajalooteemalised raamatud, armastusromaanid, mälestused jne. Tõelisteks laenutushittideks kujunesid 2021. aastal investeerimisalased raamatud.

Endiselt on populaarne raamatukogudes lauamängude mängimine. Muusikat kuulatakse ja DVD-sid vaadatakse raamatukogudes aga vaatamata olemasolevatele võimalustele väga vähe.

*Infopäringud

Päringuid registreeriti 2021. a maakonna raamatukogudes kokku 5114. Päringuid küll registreeritakse, kuid siiski jääb neist kindlasti osa muude tegemiste kõrvalt kirja panemata.

Enamasti esitasid päringuid õpilased, töö kõrvalt õppijad ja täiendõppel osalejad ning koduloo uurimisega tegelevad inimesed ja ka ristsõnalahendajad.

Näiteid päringutest: keldri ehitus, metsavendade mälestuskivi Luulupes, maasikate haigused, Saaremaa pulmakombed, leinaga toimetulek, paprikate hoidistamine, Ameerika kodusõda ilukirjanduses, elektrienergia pakkujad turul, jõulunäidendid lastele, luuletused erinevatel teemadel (aktused, tähtpäevad), info Tallinn International Horse Show kohta, pakiautomaadiga saadetud paki teekonna jälgimine, film „Kutsumata külalised“, vanadest „Kommunismiehitajatest“ isiku kohta kirjutatu otsimine, kalmistule sobivad lilled jne.

Raamatu- kogu	Virtuaalürituste arv		Virtuaalüritustel osalejate arv		Virtuaalürituste järelvaatajate arv*	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Linna/maak. rmtk	3	0	83	0	0	0
Sh keskk	3	0	83	0	0	0

Raamatu- kogu	Virtuaalkoolituste arv		Virtuaalkoolitustel osalejate arv		Virtuaalkoolituste järelvaatajate arv*	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Linna/maak. rmtk	12	26	97	162	0	0
Sh keskk	12	26	97	162	0	0

Raamatu- kogu	Virtuaalnäituste arv 2020	Virtuaalnäituste arv 2021	Virtuaalnäituste külastajate arv 2020	Virtuaalnäituste külastajate arv 2021
Linna/maak. rmtk	7	2	668	212
Sh keskk	6	2	444	212

4.3 RVL teenindus

Maakonnas tervikuna said raamatukogud RVL-i teel kokku 1814 (2020 –1635) tellimust. Teistelt raamatukogudelt telliti 1759 (2020 – 1685) eksemplari.

Peamiselt oli tegemist maakonnasisese RVL-ga, mis toimus läbi Riksi. Maakonnasisese RVL-i puhul korraldati raamatute kättesaamine ja tagastamine raamatukogutöötajate vahendusel või sõprade-tuttavate abiga ning lugejatel oli võimalik oma raamatud kätte saada ka keskkogu laenutuskapist.

Maaraamatukogud esitasid välis RVL-i tellimusi harva. Keskkogu Kuressaares tellis raamatuid

pea kõigist ESTER-s olevatest suurematest raamatukogudest – kokku 39 raamatut ning 9 artiklite koopiati. Välis-RVL-i raamatute tagastamine toimus Omniva postkontori või Omniva pakiautomaadi kaudu.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Laste- ja noorsookirjanduse komplekteerimispõhimõtted ei muutunud. Eelistati eesti algupärast laste- ja noorte- ning teadmiskirjandust ja väärt tõlkekirjandust.

Rohkem tehti järelkomplekteerimist, eelkõige eesmärgiga saada juurde koolide soovituslikesse nimekirjadesse kuuluvaid raamatuid. Selles osas peeti nõu ka kooliraamatukoguhoidjatega. Palju aitas kaasa ka Lugemisisu projekti kaudu saadud raamatute hulk. Tänu sellele saime paremini ja kiiremini tagada igale soovijale just temale vajaliku raamatu.

Laste- ja noortekirjandust osteti maakonda kokku 4009 eksemplari (2020 – 3969), millele kulutati 36134 eurot (2020 – 35386 eurot).

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 6

Rmtk	Lug-d 2020	Lug-d 2021	Muutus (+-)	Küllast-d 2020	Küllast-d 2021	Muutus (+-)	Laenut 2020	Laenut 2021	Muutus (+/-)
Linna/ma ak. rmtk	2693	2554	-139	32241	28596	-3645	19900	20298	+398
Sh keskk	2534	2410	-124	30892	27455	-3437	18866	19486	+620

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Maakonna lugejate üldarvust 22,2% olid lapsed (2020 – 23,5%). Laste külastused moodustasid kõigist külastustest 17,8% (2020 – 20,5%) ning laenutused 8,3% (2020 – 8,8%).

Eesti Lastekirjanduse Keskuse projektiga „Lugemisisu“ on liitunud Saare Maakonna Keskraamatukogu ning Aste, Kärla, Laimjala, Lümända, Orissaare, Salme, Tornimäe ja Valjala haruraamatukogud. Raamatukoguhoidjad tõdevad, et programm on aidanud kaasa laste lugemishuvi tõusule. Laste laenutuste arv on kasvanud.

Tornimäe raamatukogus alustas tegevust raamatukoguring 5.-7. klassi õpilastele. Kokku saadi kord nädalas. Üheskoos meisterdati, nuputati, tehti näitemängu, loeti raamatuid ja räägiti kirjanikest. Kaks korda aastas (suvel ja talvel) toimus ringiga ettevõtmine „Õo raamatukogus“.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

LISA 4

Lisa 4 ürituste tabelisse on lisatud ka raamatukogudes lastele toimunud kasutajakoolitused, sest üsna tihti on koolitus ja üritus ka omavahel põimunud.

Maaraamatukogudel, mille teeninduspiirkonnas ei ole kooli ega lasteaeda, on laste lugemishuvi tõstmiseks erinevate ettevõtmiste korraldamine keeruline. Selliseid raamatukogusid on maakonnas 11. Lasteürituste organiseerimisel tehti koostööd koolide, lasteaedade, noortekeskuste ja teiste asutustega.

Lastele ja noortele korraldatud ettevõtmiste ja näituste põhiteemad olid: rahvakalendri tähtpäevad, emakeelepäev, sõbrapäev, eesti ja välisautorite lastekirjandus, kodupaiga kultuur ja loodus, viikingid jm.

2021. a oli Saaremaal viikingiaasta. Keskkogu laste lugemissaali muinasjututuppa kujundati temaatiline viikingituba, kus viidi läbi nn viikingitunde. Infot ja materjale saadi Saaremaa Muuseumilt.

Jätkuvalt olid laste hulgas populaarsed meisterdamistunnid koos juhendaja ja materjalidega.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Koduteenindust pakkusid keskkogu ning Abruca, Eikla, Hellamaa, Kaarma, Laimjala, Liiva, Lümända, Metsküla, Mustjala, Orissaare, Pihla, Randvere, Sakla, Tagavere, Taritu, Torgu ja Võhma raamatukogu.

Koduteenuse sagedus sõltus inimeste soovist ja vajadustest. Raamatud ja ajakirjad toimetasid eakate ja puuetega inimesteni raamatukogutöötajad või toimus see koduhooldusega tegelevate valla sotsiaaltöötajate vahendusel.

Koduteenuse kasutajate arv maakonnas kasvas 7 inimese võrra. Koduteeninduse kordi oli 13% vähem, kui eelmisel aastal. Põhjuseks tõid raamatukoguhoidjad vanemate inimeste viirusekartuse.

Tabel 7

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Koduteenindus			
Saare Maakonna Keskraamatukogu (sh 26 harukogu)	790	913	70
Hellamaa	11	11	2
Liiva	14	14	4

Tabel 8

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
1	1	15

Randvere (keskkogu harukogu) raamatukoguga ühes hoones asuvas tööõppekeskuses käivad erivajadustega inimesed, kellele raamatukogu juhataja pakub raamatukogupoolset vaheldust igapäevaelule (raamatute ettelugemine, etteloetud lugude järgi piltide joonistamine jne).

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Koroonapiirangute ajal olid raamatukogud pea ainukesed kultuuriasutused, mis olid avatud. Saare maakonna raamatukogud andsid jätkuvalt olulise panuse oma piirkonna kultuuri- ja seltsielu rikastamise ning elavdamisse. Siiski tuli osa kavandatud ettevõtmisi ära jätta või edasi lükata ja korraldada piiratud arvu osavõtjatega.

2021. aastal oli maakonna raamatukogudes kokku 458 (2020 – 450) näitust ja väljapanekut, sh 2 virtuaalnäitust ning toimus 402 üritust (2020 – 429). Erinevatest ettevõtmistest võttis osa 8007 inimest (2020 – 11501).

4.6.1 kohalikul tasandil

Kohalikul tasandil tegid raamatukogud koostööd kohalike omavalitsuste, oma piirkonna teenuskeskuste, osavallakogude, rahvamajade, koolide, lasteaedade, hooldekodude, muuseumide, noorte- ja külakeskuste, huvikoolide ning teiste asutustega, samuti vabatahtlike, Naiskodukaitse kohalike jaoskondadega, seltside ja MTÜ-dega ning teiste maakonna raamatukogudega.

Raamatukogutöötajad osalesid erinevate kohalike ürituste ettevalmistamisel (rahvakalendri tähtpäevad, jaanipäev, Eesti Vabariigi aastapäev, adventiküünalde süütamine jne), olles tihti eestvedajateks.

Erinevate ettevõtmistega tähistati Saaremaa viikingiaastat. Keskraamatukogu laste lugemissaali muinasjututuppa kujundati temaatiline viikingituba, kus viidi läbi viikingitunde.

Varasemast aktiivsemalt võtsid raamatukogud oma ettevõtmistega osa üle-eestilistest ja -saaremaalistest üritustest – ETKA Andras sündmus „Õpitund“ (keskkogu, Aste, Hellamaa, Liiva, Lümända, Salme), maal elamise päev (Laimjala), rahvamajade päev (Eikla, Orissaare, Tornimäe), muuseumiöö (Sakla), kohvikutepäev (Laimjala, Tagavere, Sakla, Valjala), „Teeme ära“ talgud (Sakla), avatud talude päev (Sakla), „Külla külla“ (Sakla) ja Saaremaa toidufestival (Sakla). Raamatukogud olid neil päevil avatud ning neid külastas palju inimesi.

2021. a tihenes maaraamatukogude suhtlemine ja koostöö raamatukogudesse esinejate (kirjanike jt) valimise ning kutsumise osas. Mitmed esinejad olid oma ühe Saaremaa käigu aegu külaliseks 3-4 raamatukogus. Nii oli esinejatele mugavam ja raamatukogudele üldkokkuvõttes rahaliselt soodsam.

Keskraamatukogul jätkus endistviisi kohalikul tasandil meeldiv koostöö erinevate Kuressaare linna asutuste – Kunstikooli, Kuressaare Muusikakooli, Kuressaare Ametikooli, Kuressaare Täiskasvanute Gümnaasiumi, Kuressaare Rahvaülikooli, Vanalinna Kooli, Hariduse Kooli, Nooruse Kooli, Saaremaa Gümnaasiumi, TalTech Kuressaare Kolledži, MTÜ-ga Oesel Studium, Kuressaare Avatud Noortekeskusega Noortejaam ning linna lasteaedadega. Samuti Saaremaa Vallavalitsuse, Saaremaa Muuseumi, Saare Arhiivraamatukogu, Kuressaare

Kultuurivara, AS-ga Overall Eesti, Kaimo Catering, Tehtal OÜ, Raadio Kadi, ning kohalike ajalehtedega Saarte Häääl ja Meie Maa ning Töötukassa Saaremaa osakonnaga.

Näitused ja väljapanekud

Raamatukogudes eksponeeritud näitused ja väljapanekud olid pühendatud kirjanike, kunstnike ja teiste väljapaistvate inimeste juubelitele, rahvakalendri tähtpäevadele, pärandkultuurile, oma paikkonna ajaloole, viikingiaastale jne.

Sakla raamatukogus sai vaadata mitmeid ajalooühingulisi näitusi – „Telefoni ajalugu“, „Kodulugu Valjala piirkonnas“, vanade kalendrite näitust ning piiblite näitust. Tagavere raamatukogus oli väljas „Aabitsanäitus“, Aste raamatukogus „Vanad õpikud“, Kärla raamatukogus „Mälestame juuniküüditamise ohvreid“ ja „Veelinnurahvas“ – L. Meri filmirännakud 1969-1988“, Orissaare raamatukogus „Kirjanikud – tänavused teenetemärkide saajad“ ja „Olid ajad, olid ajakirjad“, Salme raamatukogus „Viikingite radadel“.

Pihla raamatukogu pakkus näitust „Minu mudelautod“ Andro Koppeli erakogust.

Hellamaa raamatukogus eksponeeriti huvitavaid käsitöö- ja tarbekunstinäitusi „Muhulase pea asi“ ja „Tulisema tarbiline kahessakand“.

Laimjala raamatukogus avati püsinäitus Maie Käo annetusest „Maie ja Henno Käo kirjakunstitööd“. Sügisel sai Laimjala raamatukogus vaadata Saaremaa Muuseumi näitust „Saarlased Nõukogude sõjaväebaasidel“, mille koostas Endel Püüa. Laimjala raamatukogu pakkus ka kahte virtuaalnäitust – „Marionettmängud“ ja „Laimjala bussipeatuse taimed“.

Mahukamad ja huvitavamad näitused keskkogus Kuressaares olid: „Heegelmaania“, „Eesti kindakirjad“, Viive Noore personaalnäitus, „Indrek Peili lipsud“, „Kodukoha kompass“, „Erinevad nõõbid“, Aleksandra Manfredi "Loodusega üksi", „Louis Isadore Kahn 120“, „Kiigeraamatukogu mäng“ ja Fabiana Bocchi isikunäitus "Unelmate teater".

Kirjandusüritused, kohtumised kirjanikega ja raamatuesitlused

Raamatukogude külalisteks olid Mudlum (Liiva), rännu- ja kirjamees Marko Kaldur (Salme, Taritu, Tornimäe, Laimjala), tele- ja raadioajakirjanik Märt Teier (Hellamaa, Laimjala, Lümända, Salme). Olev Remsu rääkis eesti ajakirjanduse algusest ning tutvustas oma raamatu „Homme karikakar“ uudistrükki keskkogus, Orissaare ja Torgu raamatukogus. Keskkogus oli Madis Nurmsi raamatu „Päevaliilia“ esitlus.

Ruhnus olid esinemas oma lugude ja lauludega Jaan Tätte ja Jarek Kasar, Astes ja Tornimäel Kaire Vilgats ning Dagmar Oja.

Abruka raamatukogu tähistas oma 93. sünnipäeva koos kohalike autorite Lembit ja Hillar Uustulndiga.

Kirjandusüritustel tutvustasid Sakla ja Lümända raamatukoguhoidjad uudiskirjandust ning Leisi raamatukogus sai kuulata ülevaadet Virve Osila luulest. Randvere raamatukogus oli raamatu „Kõige ilusamad loomavalmid“ ettelugemine erivajadustega inimestele.

Põhjamaade kirjanduse nädala raames korraldasid Orissaare raamatukoguhoidjad Ahvenamaa-teemalise õhtu, kus tutvustasid kahte tuntud Ahvenamaa kirjanikku Sally Salminen ja Ulla-Lena Lundbergi ning nende loomingut. Lisaks räägiti veel Ahvenamaast üldiselt ja tehti lühiülevaade mõningatest kunstnikest, kes on oma loomingus Ahvenamaad kajastanud. Kuna kõik õhtu korraldajad olid ise ka Ahvenamaal käinud, siis reispiltide põhjal tuletati seal nähtut ja kuuldut meelde. Kõige lõpuks korraldati osalejatele väike viktoriin.

Kohalikku kultuuri- ja looduspärandit tutvustavad ning jäädvustavad ettevõtmised

Korraldati kohtumisi kohalike tuntud inimestega. Lümända raamatukogus esines ajakirjanik Anneli Tarkmeel, Metsküla raamatukogus Metsküla külaseltsi esimees Andres Põdra ja Leisi raamatukogus rääkis Tuuli Pärtel oma tegevusest Leisi teenuskeskuses. Sakla raamatukogus tutvustasid looduskaitseametnikud Laidevahe LK korralduskava.

Koduloolise temaatikaga sündmused olid Torgu raamatukogus „Minu Sõrvemaa“ ja Laimjala raamatukogus „Laimjala mõis ja raamatukogu“. Metsküla raamatukogus peeti raamatukogu 93. sünnipäeva, Metsküla mõisakooli 100. aastapäeva ja tähistati juba kaheksandat korda oma piirkonna laste päeva.

Raamatukoguhoidjad võõrustasid külalisi ning tutvustasid oma raamatukogu ja kodukanti. Keskkogus olid külas kolleegid Leedu Rahvusraamatukogust ja MTÜ 65B mäluetreenerid, Hellamaa raamatukogus „Maalehe“ esindajad. Hellamaa raamatukogu juhataja korraldas oma raamatukogu, külakeskuse ja Muhumaa tutvustamiseks neli ekskursiooni. Sakla raamatukogus ja muuseumis käisid Lääne-Harjumaa, Jõhvi, Järvamaa, Raplamaa ja Pärnumaa eakad.

Eikla raamatukogu viis läbi Piila retke 2021 – Piila küla ajaloo jälgedes. Abruksa raamatukogu juhataja korraldas saarel 23 erinevat matka (seene-, metsa-, merereisi- ja pärandkultuurimatkad).

Keskkogus oli Eesti Koostöö Kogu näitus „Kodukoha kompass“ ning Nele Dreseni loeng „Mis kasu on väikelinnas kultuuripärandist?“

Keskkogu töötaja Inge Ligi tegeles läbi aasta huvitava projektiga. Ta käis mööda Saare maakonna pühakodasid ja pildistas neid. Orissaare raamatukogus esines ta huvitava ja silmaringi avardava ettekandega „Saaremaa pühakojad läbi kaamerasilma“.

Muud sündmused

Raamatukogude kutsel ja vahendusel jõudsid maainimesteni erinevad näitemängud. Saklas sai vaadata teatrietendust „Kaval-Ants ja vanapagan“, Abruksal Kose näiteringi etendust „Aastavahetus Casablancas“ ning Salme jõulukohvikus oli esinemas Tornimäe näitering.

Orissaare raamatukogus oli teemaõhtu „Kakao ja šokolaad“. Raamatukoguhoidjad tegid ülevaate šokolaadi ja kakao ajaloost, kasulikkusest/kahjulikkusest ning muudest huvitavatest faktidest. Degusteeriti toorkakaod ning tutvustati ilukirjanduslikke raamatuid, mille pealkirjas on sõna šokolaad.

Hellamaa raamatukogus oli eakatele kindlustusteemaline loeng/vestlusring „Argine ja salapärane kindlustus“.

Klubiline tegevus

Raamatukogud pakuvad kogukonnaliikmetele võimalusi ja kohta vaba aja veetmiseks ning enesetäiendamiseks.

Pihla raamatukogus käivad kord nädalas koos ristsõnade lahendajad. Sakla raamatukogu on Sakla Külaarengu Seltsi ja käsitööhuviliste kokkusaamise paik. Eikla raamatukogu juures tegutsevad täiskasvanute ja laste käsitööringid. Hellamaa külakeskuses teisipäeviti toimuvatel eakate kohvihommikutel pakub Hellamaa raamatukogu tavaliselt kultuurilist või kirjanduslikku meelelahutust.

Tegevust jätkas Salme keskpäevaklubi, mille üks eestvedajatest ja ettevõtjatest korraldajatest on Salme raamatukogu juhataja Maie Alas. Esinema kutsutakse külalisi ja lektoreid nendest valdkondadest, mis klubi liikmetele huvi pakuvad. Oli kinolõuna koos filmi „Vee peal“ vaatamisega. Leida Undrest rääkis mälestusi lapsepõlve- ja noorusajast ning esinemas käis Tornimäe näitering, kohtuti Marko Kalduri ja Märta Treieriga.

2003. aastast alates tegutseb Orissaare kirjandussõprade klubi, mille eestvedajad ja ürituste korraldajad on Orissaare raamatukogu töötajad. Kirjandusüritustel on tähistatud rahvakalendri tähtpäevi, on läbi viidud teemaõhtuid juubilaridest ning loetud nende loomingut, samuti kohtunud huvitavate inimestega. Kokku saadakse tavaliselt kord kuus. Osa ettevõtmisi toimub ainult koos kirjandusklubiga. Enamusest ettevõtmistest ja kohtumistest on aga kõigil soovijail võimalik osa saada. Kevadel lõpetatakse hooaeg tavaliselt ekskursiooniga mõnda Saaremaa kanti. 2021. aastal õnnestus kirjandusklubil kokku saada neljal korral.

2019. a lõpus loodi Lümända raamatukogu juurde kirjandusklubi. 2021. a saadi kokku neli korda. Räägiti uutest raamatutest, lugemiselamustest, oli kohtumine Anneli Tarkmeele, Marko Kalduri ja Märta Treieriga.

Tornimäe raamatukogus alustas tööd laste raamatukoguring 5.-7. klassi õpilastele. Kokku saadi kord nädalas. Üheskoos meisterdati, nuputati, tehti näitemängu, loeti raamatuid ja räägiti kirjanikest. Kaks korda aastas (suvel ja talvel) toimus ringiga ettevõtmine „Õo raamatukogus“.

4.6.2 riiklikul tasandil

Eesti Kultuuriministeerium – maakonna koolitusprojektid

ERÜ – koolitused, seminarid

Eesti Lastekirjanduse Keskus - koolitused, üleriigilised ühisprojektid, näitused

Eesti Rahvusraamatukogu – koolitused

Eesti Hoiuraamatukogu – kogude täiendamine

Lääne Maakonna Keskraamatukogu – koolitus

Tartu Ülikooli Raamatukogu – koolitus

Rahvusarhiiv Noora – koolitus

Viljandi Linnaraamatukogu – koolitus

Pärnu Keskraamatukogu – koolitus

Viljandi Linnaraamatukogu – koolitus

Ugala Teater – koolitus

Koidula Muuseum – koolitus

Deltmar OÜ - info- ja kataloogisüsteemi RIKS kasutamine

Põhja-Ameerika Ülikoolide Keskus – tutvustused õppimisvõimalustest USA-s

TalTech AR, TÜR, TLÜ AR, EMTA raamatukogu, TÜ Pärnu Kolledži raamatukogu, Kaitseväe Peastaabi raamatukogu, Tallinna Keskraamatukogu – RVL
 TalTech Ameerika keskus – koolitus
 ETKA Andras – koolitused, ühisprojektid
 Eesti Kultuurkapital – projektitoetused
 Eesti Töötukassa – tööpraktika, koolitus
 AS Cleveron – raamatukapp
 Kirjastus Hea Lugu – raamatuesitlus
 Eesti Koostöö Kogu – näitus, loeng
 MTÜ Mondo – ühisprojekt
 Eesti Muusika Kuulsuste Koda – ühisprojekt
 MTÜ 65B – koolitus

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil

Jätkus 2005. aasta aprillist alguse saanud Saare Maakonna Keskraamatukogu ja Ameerika Suursaatkonna koostöö (näitused, üritused, koolitused, loengud, vestlusklubid, komplekteerimine).

Ameerika Suursaatkonna vahendusel olid keskkogus vabatahtlikena tegevuses kaks Fulbrighti programmi stipendiaati, kelle mõlema stipendium oli abiõpetaja suunal. Üks stipendiaat oli Nebraska ja teine University of South Carolina-Columbia ülikoolist. Mõlema erialaks poliitika ja haridus.

Vabatahtlikud aitasid läbi viia ja korraldada Ameerika traditsioonide ja keeleõppega seotud üritusi ning tegutsesid ka erinevates Kuressaare koolides ja lasteaiades (Kuressaare Ametikool, Nooruse ja Hariduse Kool, Saaremaa Gümnaasium, Tuulte-Roosi Lasteaed, Naerusuu Lasteaed, Luce Kool). Esimese vabatahtliku Emily Herdi tööaeg oli 2021. a jaanuarist juunini ning teisel, Samantha Redfernil, on see 2021. a septembrist 2022. a veebruarini.

Saaremaale on elama asunud erineva keele ja kultuuritaustaga inimesi. Raamatukogud abistavad neid AIP-s ning teiste teenuste kasutamisel ja püüavad neid kaasata ka kohalikku kultuuriellu.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele

2021. aastal viidi maakonna raamatukogudes läbi 593 (2020 – 385) individuaalkoolitust. Rühmakoolitusi oli 122 (2020 – 83), milles osales 1204 inimest (2020 – 928).

Kasutajakoolituste sihtrühmade ja ka teemade osas muutusi ei olnud. Individuaalkoolituste sihtrühm olid endiselt täiskasvanud vanuses 50+. Õpetust ja abi vajatakse kõige enam e-keskkonnas toimetamisel (perioodika tellimine, arvete maksmine internetis, töövõimetoetuse taotlemine, tuludeklaratsioonide täitmine, e-posti aadresside tegemine, elektrilepingud, ID-kaardi sertifikaadi uuendamine, digilugu.ee, RIKSWEB-i kasutamine, e-äriregister, e-notar, e-kinnisturaamat, pensionisambast lahkumise avaldus jne).

Rühmakoolituste arvus sisalduvad ka kõik raamatukogude poolt korraldatud mingeid teadmisi või oskusi pakkunud ettevõtmised (meisterdamistunnid lastele, käsitöökoolitused, mälu treeningud, keelekoolitused, erinevad e-kursused jne).

Rühmakoolituste peamine sihtrühm on õpilased ja lasteaia vanema astme lapsed, kellele tavaliselt tutvustatakse raamatuhoiu põhitõdesid, raamatute paigutust riivil, elektronkataloogi, raamatukogu kasutamise korda jne. Jätkuvalt olid väga populaarsed raamatukoguhoidjate, õpetajate jt juhendamisel toimunud lastele mõeldud meisterdamistunnid. Seoses Saaremaa viikingiaastaga meisterdati palju erinevaid viikingilaevu.

Keskkoogu Ameerika teabenurgas toimus Kuressaare Ametikooli õpilastele 8 ja Kuressaare gümnaasiumiõpilastele 6 erinevatele teemadele pühendatud inglise keele tundi (turism Ameerikas, TOP 10 USA turismisihtkohta, USA sotsiaalsüsteem, USA presidendivalimised jne). Kolmel korral käis koos ametikooli õpetajate inglise keele vestlusklubi.

Ameerika saatkonna eestvedamisel tegutses inglise keele online vestlusklubi. Virtuaalselt saadi kokku 24 korral. Orissaare raamatukogu töötaja pakkus virtuaalõpetust, kuidas teha pangast väljavõtet ja see meilile saata ning andis Zoomis nõu ja juhendeid diplomitöö kaitsmise asjus.

Koostöös Lääne Maakonna Keskraamatukogu lasteosakonnaga korraldas keskkogu Ida-Niidu lasteaia töötajatele lastekirjanduse teabepäeva ning koos MTÜ-ga Oesel Studium lasteaednike kohtumise Märt Treieriga. Keskkoogu töötajad aitasid korraldada MTÜ 65B mälutreenerite koolituse seenioride seltsingule Leedri külas.

Anu Vahter viis läbi mälutreeningutunni Leisi raamatukogus ning Kuressaare Ida-Niidu lasteaia töötajatele.

Raamatukogud osalesid ka 6. oktoobril toimunud ETKA Andras üle-eestilises täiskasvanuhariduse sündmuses „Õpitud“. Hellamaa, Liiva ja Lümända raamatukogus olid individuaalsed arvutikoolitused, Salme raamatukogu korraldas keraamika õpitoa, Aste raamatukogus jagati teadmisi esmaabist ja juhiseid käitumiseks kriisiolukorras, Hellamaa raamatukogus rääkis piirkonnavolinik turvalisusest ning keskkogus toimus huviliste mälutreening.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Raamatukogud kasutasid raamatukoguteenuste ja -ürituste tutvustamiseks ning muu info jagamiseks raamatukogude kodulehti, sotsiaalmeedia kanaleid (Facebook, Instagram, blogi), Saare maakonna mõlemat päevalehte (Meie Maa ja Saarte Hää), Saaremaa valla ajalehte Saaremaa Teataja ja paikkondade infolehti (Orissaare Teataja, Salme Sõnumid, Kärla Teataja jt), Muhu valla ajalehte Muhulane ning kohalikku raadiot Raadio Kadi.

Saare Maakonna Keskraamatukogul on kaks blogi, millest üks jooksva info edastamiseks ning teine on lugemiselamuste päralt.

Teavet jagati Saaremaa (<https://www.sundmused.saaremaavald.ee/et>) ja Muhu valla kodulehel, abruklaste listis, Facebooki grupis Muhu info, emakeeleõpetajate ja huvijuhtide listis, Vikerraadio muhukeelsetes uudistes ning veebilehel <http://www.kultuurikava.ee>. Koostati ürituste flaiereid. Väga tõhusaks teavitussviisiks peeti suusõnalist teavet ning ürituste puhul ka isiklike kutsete saatmist.

Maapiirkondades jagati infot ka kohalikel teadetetahvlitel, kogukonnaüritustel (nt kohvikutepäev, avatud talude päev jne).

Valjala raamatukogu kasutas väga nutikalt raamatukogu turundamiseks ja tutvustamiseks Valjala piirkonna kohvikutepäeva. Raamatukogu oli väljas oma kohvikuga, mille nimeks oli Karlssoni Majasoku Kohvik. Pakutavas menüüs olid toidud raamatukangelaste nimedega, nt Karlssoni lihapallid jne. Igal täistunnil oli välja kuulutatud raamatu ettelugemise minutid. Raamatukogu juhatajat abistasid Valjala Põhikooli seitsmenda klassi tüdrukud. Oli võimalik mängida kirjanduslikke lauamänge.

Oma koduleht on keskkogul <https://skr.lib.ee/>, Orissaare raamatukogul <http://orissaareraamatukogu.onepagefree.com/> ja Abruka raamatukogul <https://abrukainfo.eu/raamatukogu/>.

Metsküla mõisakooli 100. aastapäeva tähistamiseks anti välja raamat „Metsküla kooli lugu 1921–2004“. Metsküla raamatukogu juhataja aitas väljaannet koostada – uuris ajalugu, kogus vanu fotosid, suhtles kohalike inimestega.

Hellamaa raamatukogu juhataja osales „Muhu oabitsa“ ja raamatu „Väike kalaraamat rahvapärimisest“ kokkupanemisel. Ta on seotud ka loodava kogumiku „Vana kannel. Muhu regilaulud“ ja „Muhu eluülikooli lugemiku“ jaoks materjali kogumisega.

Raamatukogude aasta tähistamiseks lasi keskkogu trükkida fotodega illustreeritud lauakalendri „Raamatukogude avatud uksed“. Maakonna raamatukogude avatud uksi käis pildistamas keskkogu töötaja Inge Ligi.

4.9 Andmebaasid

Täiendati andmebaasi RIKS, mis on nii kasutajatele kui töötajatele väga mugav ja lihtne kasutada ning palju võimalusi pakkuv. Mingeid probleeme programmiga ei ole olnud. Koostöö OÜ Deltmari ja Meelis Lilbokiga on jätkuvalt väga hea. Kõik tekkinud küsimused ja ettepanekud leiavad alati väga kiiresti lahenduse ja vastuse.

Saare Maakonna Keskraamatukogus bibliografeeriti valikuliselt kohalikke ajalehti ja erinevates ajakirjades ilmunud Saaremaa-ainelisi artikleid ning Saaremaa Muuseumi kaheaasta raamatute artikleid.

Keskraamatukogu kodulehelt leiab viiteid otsingukataloogidele, digiteeritud materjalidele ning muudele erinevatele andmebaasidele ja infoallikatele <https://skr.lib.ee/lingikogu>

Kärla raamatukogu RIKSWEB-i kaudu on võimalik teha otsinguid Kärla koduloo andmebaasist.

5. 2022. aasta tegevused

- Kvaliteetse raamatukoguteenuse pakkumine elanikkonnale.
- Vaja on teha kõik selleks, et inimesed jälle julgemini raamatukogus ja ka üritustel käima hakkaksid, sest on märgata, et viirusehirmu tõttu on hakatud avalikke kohti vältima.
- Teeninduspiirkonna lugejate vajadusi rahuldav ja Kultuuriministeeriumi lepingut järgiv kogude täiendamine.

- Dokumentatsiooni kaasajastamine (ametijuhendid, arengukava jne).
- Ühiste ettevõtmiste (näitused, üritused, koolitused) läbiviimine koos heade koostööpartneritega.
- Uute projektide kavandamine ja elluviimine.
- Eesti riigile ja kultuurile oluliste tähtpäevade tähistamine.
- Erinevate ettevõtmistega raamatukogude aasta tähistamine.
- Kohapealse raamatukoguhoidjate täiendkoolituse korraldamine, õppe- ja kultuurireis Hiiumaale.
- „Lugemisisu“ programmiga jätkamine.
- Koostöö jätkamine Ameerika Suursaatkonnaga (kogude täiendamine, üritused, keelekoolitused, online keelekursused, näitused). 2022. a juunini on Saare Maakonna Keskraamatukogus Fulbrighti programmi English Teaching Assistant raames praktikant USA-st, kes korraldab nii raamatukogus, koolides kui ka huvikeskustes inglise keele vestlusklubisid ja muid keeleõppega seotud üritusi. Loodame uue praktikandi saabumist ka 2022-2023 perioodiks.
- Kaaluda ja planeerida keskkokku RFID-le üleminekut, et kaasajastada raamatukoguteenuseid ja iseteenindusautomaati Rita täiel määral kasutada.
- Saare Maakonna Keskraamatukogu kodulehe uuendamine.
- Kaardirakenduse „Kirjanduslik Saaremaa“ koostamine.
- Raamatukogude juubelite tähistamine – Saare Maakonna Keskraamatukogu 115, Sakla 75 ja Hellamaa 135.
- Pihtla ja Sandla raamatukogu ühtse juhtimise alla viimine.
- Lugejauuringu korraldamine maakonna raamatukogudes.

Koostajad:

Anu Vahter, direktor

Maire Rauk, pearaamatukoguhoidja

Liilia Kõiv, lasteosakonna juhataja

LISA 1. Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud
Saare Maakonna Keskraamatukogu	294	2523	11 887
Hellamaa raamatukogu	8	51	232
Liiva raamatukogu	9	26	148
Ruhnu raamatukogu	0	0	0

LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Eha Trumm, Sirje Tarvis (Orissaare raamatukogu) – ettekanded Orissaare kirjandussõprade klubi teemaõhtutel „Kakao ja šokolaad“ ning „Ahvenamaa kirjanduses ja kunstis“

Anu Vahter (Saare Maakonna Keskraamatukogu) – mälu treening Leisi raamatukogus, mälu treeningu näidistund Saare Maakonna Keskraamatukogus, mälu treening Kuressaare lasteaiatöötajatele

Agnessa Sepp (Sakla raamatukogu) – koostööartikkel ajakirjale „Reumakiri“

Inge Ligi (Saare Maakonna Keskraamatukogu) – ettekanne „Saaremaa pühakojad“ Orissaare raamatukogus Orissaare kirjandussõprade klubi teemaõhtul

LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2021)
Laimjala	4 akna vahetus
Leisi	uus remonditud raamatukoguruum, asukohavahetus Leisi koolimajas
Liiva	kõnnitee renoveerimine
Randvere	vahetati aknad
Tornimäe	paigaldati tuleohutuse nõuetele vastavad uksed, remonditi koridor
Keskkogu	lugemissaalis ja kojulaenutusosakonnas osaline valgustite vahetus

LISA 4. Laste ja noorteüritused

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Saare Maakonna Keskraamatukogu lasteosakond	„Lugemisisu“ (3)	57
	Ettelugemine (3)	15
	Ettelugemispäeva võistlus	11
	Muusikasein – rändemuusika (4)	78
	Loodusega üks – prügiteema (3)	47
	Viikingiaasta – viikingitunnid (6)	81
	Laste lugemissaali näituste tutvustamine (13)	178
	Meisterdamine (17)	164
	Uudiskirjanduse tutvustamine (3)	46
	Linnud ja loomad talvel	4
	Eesti sünnipäev	6
	Ameerika nurga üritused koolidele ja lasteaedadele (27)	350
	Inglise keele online vestlusklubi gümnaasiumi- ja ametikooli õpilastele (24)	163
	Inglise keele tund õpilastele (15)	164
	Vestlusring „Kohustuslik kirjandus – tüütu ajaraiskamine või arendav tegevus?“ (2)	37
	Aste raamatukogu	„Lugemisisu“ (6)
Ettelugemispäev		6
Kuidas kasutada raamatukogu? (2)		24
Eikla raamatukogu	Lastekaitsepäev	30
	Mobiilne töökoda	32
	Lastelaager (3 päeva)	138
	Jõuluõhtu kinoga	18
Hellamaa raamatukogu	Kodulootund/raamatukogutund näituste „Perioodikast periooditi“ ja „Tulisema tarbline kahessakand“ ning Muhu põlled teemadel (2)	36
	Voltimise õpituba	6
Kihelkonna raamatukogu	Kirjanike tähtpäevad, uudiskirjandus (4)	16
Kõrkvere raamatukogu	Ettelugemised: Tomusk, I. „Kõik isad teevad pannkooke“	2
	Selli, T. „Härra politseinik Jesper ja kõrvits Kusti“	2
Kärla raamatukogu	Ettelugemise päev (koolis)	133
	Kohtume raamatukogus	38
	Etlejate konkurss (koolis)	29

	Raamatute tutvustamine ja lugemiseks valimine (3)	18
	Kohustusliku kirjanduse tutvustamine (2)	14
	Tunni teema: „Raamatukogu“ (töölehe täitmine)	8
	„Lugemisisu“ teematunnid (5)	46
	Raamatukoguga tutvumine ja lugejaks registreerimine (1. kl)	15
	Ülevaade eesti luulest.	5
	Etluskonkursiks luuletuse valimine.	
Laimjala raamatukogu	„Lugemisisu“ programm (6)	73
	Laimjala bussipeatuse taimed ja Debora Vaarandi	14
	Henno ja Maie Käo looming	13
	Marionett nukud	13
	Jaanijärgne hommik mõnusa muusika ja luulega (üllatusesineja Wimberg)	8
	Lastekirjandus. „Lugemisisu“ raames (6)	73
	Laimjala bussipeatus, loopealsed taimed jne koostöös OÜ-ga Nooda (3)	46
Leisi raamatukogu	95 aastat Heljo Männi sünnist	14
	Vestlus Dagmar Normetist	12
	Ira Lember ja tema raamatud (ülevaade 5. ja 6.klassile)	21
	Viktoriin mardi- ja kadripäeva kommetest (2)	18
	Advendi ajal igal esmaspäeval jõulujutu lugemine (4)	20
	Ettelugemine lasteaia (2)	18
Liiva raamatukogu	Kohtumine kirjanikuga. Johanna-Isebel Järvelill (2)	66
	Uudiskirjandusega tutvumine (2)	25
	Vanavanemate päev ja ettelugemine (3)	38
	Raamatukoguhoidja ametist	16
Lümanda raamatukogu	„Lugemisisu“ programmi esimese hooaja lõpetamine ja uue hooaja alustamine.	90
	Lugemismängud 1., 2.,3.,4.,5. kl ja lasteaia vanemad rühmad (9)	99
	Ettelugemised-vestlused lasteaia vanemale rühmale ja 1., 2., ja 3. kl (7)	13

	Vesi, veekogud, kalad (lasteaia vanemad rühmad)	11
	Eesti puud ja mets (lasteaia vanemad rühmad)	18
	Lambad on siin ja lambad on sääl – vill, lõng, kraasimine, ketramine, haspeldamine, kerimine (lasteaia vanemad rühmad)	14
	Jõulud on ukse ees (lasteaia nooremad rühmad)	25
	Jõulunäidendi õppimine ja esitamine kooli jõulupeol (1., 2. ja 3. kl)	46
	Eesti rahvaluulest, rahvajuttudest ja muinasjuttudest 6., 7. ja 8. klassile (4)	12
	Minu lapseõlve lemmikraamat. Poster. 7. kl	11
	Esimene külaskäik raamatukokku. Nukitsamehe raamatukogu 1. kl	14
	Meisterdamine 1.,2. ja 3. kl	
Metsküla raamatukogu	Ettelugemine, joonistamine (6)	48
	Rahvakalendri tähtpäevad (4)	30
	Kadripäeva kombed	14
Mustjala raamatukogu	Ettelugemishommikud (5)	54
Orissaare raamatukogu	Raamatutund lasteaia rühmas (31)	402
	Kadripäev lasteaia rühmas	56
	Orissaare Avatud Noortekeskuse laagripäev Pöidel (3)	62
	Orissaare avatud Noortekeskuses vaheajapäev „Tegelased elustuvad”	7
	Suvine lugemisbingo	10
	Raamatukogutunnid algklassidele ja koolieelikutele. Jaan Rannap 90, Lugemisisu, Lugemisbingo, lugemissoovitused jne (10)	150
	25. oktoobril oli raamatukogu rahvamajade päeva raames avatud, lugesime ette, meisterdasime, mängisime mälumängu	3
	Teabekirjanduse tund 4. klassile	24
	Tunnid raamatukogu kasutamisest 1. klassile ja lasteaia koolieelikutele (3)	49

Pihla raamatukogu	Kuidas leida riulist raamatut?	12
Ruhnu raamatukogu	Ettelugemine eelkooliealistele	3
Salme raamatukogu	Lugemisprogrammi „Lugemisiisu“ üritused (8)	80
	Nukitsamehe raamatukogu. 1. klassi esimene raamatukogu külastus	11
	Ettelugemistund lasteaiarühmale	8
	Otid	
	Kaltsunuku töötuba maal elamise päeva raames	20
	Raamatukoguprogrammi RIKSWEB kasutajakoolitus 5. klassile, infootsinguvõistlus	9
	Küünlalaterna valmistamise õpituba	9
Tornimäe raamatukogu	Raamatukoguringi tunnid 1 x nädalas 5.-7. klassile (14)	98
	Algklasside raamatutund (8)	79
	„Lugemisiisu“ tunnid lasteaiavanemale rühmale 1 kord kuus (3)	24
	Koolivaheaja meisterdamistöötüba	17
	Muinasjutuhommik raamatukogus	18
	Raamatukoguringi näidendi esitlus koolis	28
	Raamatukoguringi suvelaager	7
	„Õo raamatukogus“	
	Tutvumine raamatukoguga ja uuem lastekirjandus (3)	21
Valjala raamatukogu	„Lugemisiisu“ üritused (6)	91
	Muinasjututund	9
	Jõulukaunistuste meisterdamine	14
	Tund raamatukogus	17

LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine

Saare maakonnas on 3 valda – Saaremaa vald 31 468 elanikuga, Muhu vald 1976 elanikuga ja Ruhnu vald 169 elanikuga. Maakonna raamatukoguvõrgu moodustavad Saare Maakonna Keskraamatukogu koos oma 26 haruraamatukoguga Saaremaa vallas, Muhu valla Hellamaa ja Liiva raamatukogu ning Ruhnu valla Ruhnu raamatukogu.

Saare Maakonna Keskraamatukogu täidab raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesandeid: komplekteerib ja töötleb teavikud maakonna 30 rahvaraamatukogule, peab arvestust riigi ja valdade toetuse kasutamise üle, koostab andmebaase, organiseerib teatmebibliograafilist tööd, korraldab rahvaraamatukogude aruandlust ning analüüsib nende tegevust ja nõustab erialaselt maakonna raamatukoguhoidjaid ning korraldab raamatukogutöötajate täienduskoolitust.

28.06.2021 kinnitati „Saare Maakonna Keskraamatukogu kogude komplekteerimise ja säilitamise põhimõtted“, mis muu hulgas sisaldab ka rahastusmudeli Saaremaa Vallavalitsuse poolt raamatukogudele teavikute toetuseks eraldatud summade jagamiseks. Arutelude tulemusena töötati üheskoos välja baassummad ja lepiti kokku sisendid, mida kohaliku omavalitsuse raha jagamisel arvestada.

Külaraamatukogud saavad keskkogust tellimislehed tavaliselt 1-5 korda nädalas, mille põhjal teevad oma valikud ise. Keskraamatukogu koostab külaraamatukogude tellimuste alusel iga nädal koondtellimused, olles võrrelnud kolme hulgilao vahel hindu. Tellimused tehakse hulgiladudest (Apollo, Rahva Raamat ja Raamatu Kodu) ja otsetellimused kirjastustest (Varrak, Ersen) ning kirjanikelt. Teavikute saabumine Kuressaarde toimub tavaliselt tarnijate kulul, enamasti 3-5 korda nädalas. Maaraamatukogudesse jõudsid raamatupakid reeglina 2 korda kuus, mõnel kuul ka sagedamini.

Teavikute pidev järelkomplekteerimine maakonna külaraamatukogudele toimub paralleelselt jooksva komplekteerimisega.

Keskraamatukogu haldab programmi RIKS serverit ja andmebaasi. Sisestatakse teavikute kirjed, korrastatakse vanemaid kirjeid ja märksõnu jne. Maakonna raamatukogudele tehakse ette aasta perioodika väljaannete eelkirjed.

Saare Maakonna Keskraamatukogus bibliografeeriti valikuliselt kohalikke ajalehti ja erinevates ajakirjades ilmunud Saaremaa-ainelisi artikleid ning Saaremaa Muuseumi kaheaasta raamatute artikleid.

Kärla raamatukogu RIKSWEB-i kaudu on võimalik teha otsinguid Kärla koduloo andmebaasist.

Rahvaraamatukogude aruandlust korraldame vastavalt kehtivale seadusele, edastades aruanded tähtjaks Rahvusraamatukokku ja Kultuuriministeriumile.

Maakonna keskraamatukogu korraldab raamatukoguhoidjate täienduskoolitust kohapeal (tavaliselt kord kuus, v.a suvekuud) ja õppereise. 2021. aastal oli maakonna raamatukoguhoidjatel võimalik osa saada 5 õppepäevast (sh 2 veebikoolitust) ja 2 õppesõidust.

Koolitusplaani koostamisel lähtuti kutsekvalifikatsiooni nõuetest, organisatsiooni vajadustest ja raamatukoguhoidjate ettepanekutest.

Enamasti nõustame maakonna raamatukoguhoidjaid nii programmiga seonduvate kui ka muude küsimuste korral meili või telefoni teel, kuid vajadusel ka kohapeal. 2021. aastal toimus neli tööalast veebinõupidamist.

Keskkogu töötajad nõustasid ja koordineerisid üleriigilisi laste- ja noorteprojekte (Lugemisisu).

Keskraamatukogu vahendas maakonna raamatukogudele ERÜ, kultuuriministeeriumi, rahvusraamatukogu ja teiste organisatsioonide erialast infot, teavet erinevate koolituspakkumiste kohta ning juhendeid COVID-19 erinevatel perioodidel tegutsemiseks.